

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság
www.gyogyszeresztortenet.hu
2018 december 20.

BUDAPEST XXI. KERÜLETÉNEK (CSEPEL)
GYÓGYSZERÉSZTÖRTÉNETE 1950-IG

Írta és szerkesztette: Szmodits László

BUDAPEST

2018

században még Budát tekintették a fő piacuknak. De Pest rohamos gazdasági fejlődése és az árupiaca lassan ide helyeződött át. Sőt még a zsellerei számára is itt volt munka-lehetőség. 1838-ban kívül mindent eltemetett a víz. A ráckevei uradalom árvízmentes, magasabban fekvő területet jelölt ki az újjáépítendő falu helyéül, ahol ma a városközpont fekszik. Ez 1839 őszére nagyrészt be is épült. A XIX. század végére Csepel központjává vált. A népesség növekedésével párhuzamosan fejlődött a közlekedés. 1912-ben épült ki a HÉV. Az autóbusz-közlekedés 1928-ban indult meg a Gubacsi hídon keresztül.

A Szabad-kikötő építése 1918-ban indult és 1926-ra fejeződött be három, a Duna főágához csatlakozó medencével (szabad-kikötő, kereskedelmi kikötő, petróleum-medence). A negyedik medence (ipari medence) a Soroksári Duna-ághoz csatlakozott, így csak a Kvassay zsilipen való áthaladással volt elérhető – 16 km. Az előbbi három medence vasúti vágányhálózata 33 km, az úthálózata 16 km.

Weiss Manfréd a bátyjával, Weiss Bertolddal együtt 1882-ben a Lövölde tér 3. szám alatt konzerv-üzemet alapított. Mivel ez idény-jellegű munka volt, ezért 1886-tól tölténytárákat, töltényhüvelyeket és lövedékeket is gyártottak. 1890-ben robbanás történt a töltényüzemben. 1892-ben Csepelre költöztették az üzemüket. 1893-ban fémművet, öntödét és sárgaréz-hengerdét helyeztek üzembe. 1911-12-ben acélmű, Martin-kemence és vasöntöde létesült. Felállították a réz és az ón elektrolízis üzemét is. A I. világ háború idején bevezették a réz-szulfát, a permetezőgépek és a szerszámgépek gyártását. 1920-ban megszűnt a lőszer-üzem, megindult a kisgépek, zománcedénynek, kistömegcikknek, gáztűzhelyek előállítására. A csepeli gyár 1921-ben 5722 már munkást foglalkoztatott. Weiss Manfréd azonban 1922-ben meghalt. A szervező munkát Alfonz és Jenő fia, valamint az egyik veje, Chorin Ferenc folytatta. Az új tulajdonosok 1923-29 között vezették be a bergman-cső, a kályha, a tűzhely, a kerékpár és motor kerékpár gyártását. 1935-ben üzembe helyezték az alumínium-kohót. 1937-ben már elérte a munkáslétszám a 15 ezret. A II. világháború idején ismét lőszerket gyártott. A konszernnek 1946. XII. 1-én állami kezelésbe kerültek. A gyárat 1948 januárjában államosították. Az egyes gyártó üzemek 1952-től önálló vállalatokká alakultak.

Csepel 1950. I. 1-én lett a főváros XXI. kerülete. Hatalmas építkezésekkel lakótelepek létesültek az 1960-as évek óta.

A Weiss Manfréd Kórház 1915-ben nyílt meg 40 ágygal. Az 1980-as évek óta az ország egyik legmodernebb gyógyító intézetévé vált. 1985-ben 384 ágygal rendelkezett. Néhány éve felújították. Ma a Jahn Ferenc Dél-Pesti Kórház csepeli telephelyeként működik (2, 3, 4).

Népesség (1)

Év	Lakosság száma	Év	Lakosság száma
1870	1356	1949	46621
1880	1555	1960	59963
1890	2277	1970	73780
1900	4605	1980	76962
1910	9752	1990	90197
1920	14075	2001	80982
1930	23805	2011	75055
1941	47812	2017	76500

A lakosság száma 2018.I. 1-én: 76.182.

Órangyal gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát Hoffmann Ernő gyógyszerész a 91489-1895. B. M. számú rendelettel nyerte le. A gyógyszertár 1896-ban nyílt meg a Weiss Manfréd út 79. szám alatt. A gyógyszertárat 1918-ban bérbe adta Czollner Lászlónak. 1921-ben rövid ideig Requinyi Attila volt a tulajdonos. 1922-től Pósta Ferenc lett a tulajdonos. 1927-ben Rosenberg Henrik vette át a gyógyszertár tulajdonlását. 1943-tól az államosításig Rockenbauer Mária volt a tulajdonos, illetve a hatósági kezelő (5).

Angyal gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát Bársony Elemér gyógyszerész nyerte el. A gyógyszertár 1914-ben nyílt meg a II. Rákóczi Ferenc út 81.szám alatt. Közben rövid ideig Török Kálmán bérelte, majd 1920-ban Markovics Albert kezelte. 1921-től Paczek Ernő, majd 1928-tól Hercz Gábor (1933. VIII. 1.) örököse (özvegye) volt az államosításig a tulajdonos. A kezelők: Ligeti Ferenc (1933-1940), Káldory Melánie (1940-1944). A II. világháború után az özvegy haszon-élvezete mellett Kiss László volt a hatósági kezelő (6).

Bársony Elemér (Budapest, 1879. I. 28. – Budapest, 1938. V. 2.)

A Budapesti Tudományegyetemen 1906-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. 1908-tól a Gyógyszerészi Hetilap főszerkesztő-helyettese. Gyógyszertári jogosítványt nyert Csepelen. 1914-ben nyitotta meg az Angyal gyógyszertárát. 1917-től a Gyógyszerészi Szemle főszerkesztője és 1918-tól a Vidéki Gyógyszerészek Országos Szövetségének ügyvezető elnöke lett. 1919. májusától Károlyi Gyula aradi ellenkormányának népjóléti minisztere volt, majd a szegedi ellenkormányban államtitkárként működött. 1920-tól a fővárosi törvényhatóság tagja volt. A Gyógyszerészi Értesítőt szerkesztette 1927-1936 között. Budapesten gyógyszertári jogosítványt nyert. A Budapest gyógyszertár tulajdonosa volt 1929-1931 között. Főműve volt a dr. Baradlai Jánossal írt és 1930-ban megjelent 2 kötetes „A magyarországi gyógyszerészet története” c. könyve, amely értékes forrásanyag. Novellákat és tárcákat írt még napi és hetilapokba (7).

Hercz Gábor (Balkány, Szabolcs megye, 1892. III. 22. – Budapest, 1933. VIII. 1.)

A középiskolai tanulmányait Hajdúnánáson végezte. A Budapesti Tudományegyetemen 1916-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. Részt vett a I. világháborúban, a 39. gyalogezred kötelékében az orosz fronton. Gyógyszerészfőhadnagyként szerelt le. 1921-től a tiszafüredi Reménység gyógyszertár tulajdonosa volt. 1928-tól a csepeli Angyal gyógyszertár tulajdonosa volt. A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület Budapest-vidéki kerületének elnöke volt (8, 9).

Szent Antal gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát Borzsovay István gyógyszerész nyerte el 1926-ban. A gyógyszertár egy évvel később nyílt meg a Rákóczi út 47. szám alatt. Borzsovay az államosításig birtokolta a gyógyszertárat (10).

Borzsovay István 1892. VII. 5-én született a Maros-Torda megyei Szászrégenben. A gimnáziumi tanulmányait a Csíksomlyói Római Katolikus Főgimnáziumban végezte. Részt vett az I. világ háborúban. A Pázmány Péter Tudományegyetemen 1923-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. 1926-ban nyert gyógyszertári jogosítványt. Egy évvel később nyílt meg a csepeli gyógyszertára, amelynek az államosításig volt a tulajdonosa. Az 1950 utáni munkájáról nincs információ (11).

Szent Erzsébet gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát Thierry Tibor nyerte el. A gyógyszertár 1930. VIII. 23-án nyílt meg az Ady Endre út 25. szám alatt. Thierry a II. világháború végén meghalt, így a haszonélvező özvegy birtokolta a gyógyszertárat az államosításig. A gyógyszertárat Kiss Attila kezelte (12).

Thierry Tibor 1893. VII. 22-én született a Beszterce-Naszód megyei Óradnán. A Budapesti Tudományegyetemen 1920-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. A magyarországi és a romániai Gyógyszerészi Zsebnaptárakban nem szerepelt a neve 1930-ig. Lehetséges, hogy alkalmazotti munkakörben dolgozott. Csepelen szerzett gyógyszertári jogosítványt. A Szent Erzsébet gyógyszertár 1930-ban nyílt meg. A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület Budapest vidéki szervezete pénztárosa volt 1938-tól. A II. világháború végén meghalt, mert az 1947. évi Gyógyszerészi Naptárban az özvegye szerepel haszonélvező tulajdonosként (13).

Királyerdő gyógyszertár

Csepel utolsó gyógyszertárának üzleti jogát dr. Jeney István nyerte el. A gyógyszertár 1943-ban nyílt meg a Szent István út és a Repkény út sarkán. 1848-ig maradt tulajdonosként (14).

Dr. Jeney István (Marosvásárhely, 1882. III. 15. – Budapest, 1958. XII. 29.)

A Kolozsvári Egyetemen 1903-ban gyógyszerészi, 1918-ban gyógyszerészdoktori oklevelet szerzett. 1908-tól a dicsőszentmártoni Arany Oroszlán, 1912-től a marosvásárhelyi Szentlélek gyógyszertárat bérelte. Az I. világháborúban tartalékkórházban és kórházvonaton teljesített szolgálatot. 1916-tól a

doktorátusára készült. 1918-tól a Vidéki Gyógyszerészek Országos Szövetségének tagja lett. Ebben az évben engedélyt szerzett Marosvásárhelyen új gyógyszertár felállítására. 1920-ban nyitotta meg az Órangyal gyógyszertárat. Ezt elcserélte 1923-ban dr. Debitzky Mihály baróti Korona gyógyszertárával. Ezt 1929. novemberében eladta, de a jogot fenntartotta. Mivel az új tulajdonos nem teljesítette a szerződésben írt követelményeket, ezért 1935-ben kérte a jog átköltöztetését a Szatmár megyei Fernezelybe, majd 1937-ben Erdőszádára. Ez a gyógyszertárát Oroszlán néven működtette. 1942-ben itt lett tulajdonos. Ugyanebben az évben szerzett gyógyszertári jogosítványt Csepelre. A Királyerdő gyógyszertárat 1943-ban nyitotta meg. Ennek 1948-ig volt a tulajdonos. Később még budapesti gyógyszerárakban dolgozott (15, 16).

Gyógyszertárak

1971: 7 gyógyszertár, - 2002: 13 gyógyszertár, - 2018: 14 gyógyszertár.

Irodalom

1. wikipedia.org/wiki/Budapest_XXI._kerulete.
2. Budapest Lexikon. Akadémiai Kiadó, Budapest, I. kötet, 288-302 (1993).
3. Budapest Lexikon. i. m. I. kötet, 307-310.
4. Budapest Lexikon. i. m. I. kötet, 456.
5. Horváth László: A gyógyszerészet megjelenése és fejlődése Pest-Pilis-Solt-Kiskun megye északi kerületében. Egyetemi doktori értekezés. Budapest, 47 (1993).
6. Horváth László: i. m. 47.
7. Zalai Károly: A magyar gyógyszerészet nagyjai. Galenus Kiadó. Budapest, 81 (2001).
8. F. Szabó Géza: Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye általános ismertetője és címtára. Központi Körzet, Budapest, 307 (1931).
9. Gyógyszerészi Közlöny, 49, 24, 459 (1933).
10. Horváth László: i. m. 48.
11. Beniczky Péter: Az egyetemi gyógyszerészképzés vizsgálata 1852-1950-ig. Melléklet, Budapest, Egyetemi doktori értekezés. Budapest, 132 (1991).
12. Horváth László: i. m. 48.
13. Beniczky Péter: i. m. 125.
14. Horváth László: i. m. 48.
15. Péter H. Mária: Az erdélyi gyógyszerészet magyar vonatkozásai. Kolozsvár, II. kötet, 174 (2013).
16. Gyógyszerészet, 3, 2, 77 (1959).